

R

ROZHOVOR

Píšu o tom, co si neseme v sobě

Alena Mornštajnová patří mezi nejčtenější a nejuznávanější české spisovatelky současnosti. Proslavila se románem *Hana*, ale rozhodně se nenechává svazovat jeho úspěchem. V rozhovoru otevřeně mluvila o své spisovatelské disciplíně, vztahu ke kritice, o tom, proč si vybírá témata z rodinného života a co ji vedlo k napsání svého zatím nejnovějšího románu *Čas vos*. Se čtenáři se osobně setkala 14. května při autorském čtení a besedě, která proběhla v Městské knihovně Poděbrady.

Co vás přivedlo ke psaní?

Vždycky jsem byla nadšená čtenářka, knihy patřily a stále patří do mého života. Vymýšlet si příběhy a vytvářet vlastní světy mě lákalo. Časem jsem ale došla k přesvědčení, že chci, aby moje knihy spíš odrážely skutečný život.

Jak probíhá vaše příprava a práce s fakty?

Snažím se, aby každá má kniha byla jiná, nechci se točit v kruhu a zpracovávat jen dějinné události. Proto má další kniha, *Listopád*, je spíš alternativní historií, i když i tam jsem vycházela ze skutečných událostí. Les v domě a moje nejnovější kniha *Čas vos* nejsou už tolik vázané na dobu ani na společenské události. Odrážejí spíš rodinná témata a vnitřní život postav. To ale neznamená, že bych si ke psaní nemusela najít a přečíst literaturu, dohledávat fakta. Rešeršování možná není tak rozsáhlé, ale pořád je velkou součástí procesu psaní.

Foto V. Vlk

Jak hledáte inspiraci pro své postavy?

To je jednoduché. Nežiju přece na opuštěném ostrově, neustále se setkávám s různými lidmi. Ale spisovateli se stávají lidé, kteří mají vrozenou fantazii – nebo si to alespoň myslím. Důležité je vytvořit postavu, které jsou uvěřitelné, aby se s nimi čtenáři dokázali ztotožnit.

Kniha *Hana* si získala obrovské množství čtenářů a stala se jednou z nejúspěšnějších českých knih posledních let. Čím si vysvětlujete její popularitu?

Chtěla jsem napsat dobrou knihu z minulosti mého rodného města o lidech, na které dnešní doba zapomněla. Knihu o tom, že život se málokdy vyvine tak, jak očekáváme nebo jak si přejeme. Knihu o tom, že každý je pro někoho důležitý, i když si to třeba nemyslí. To jsou obecné věci, které každý zná ze svého vlastního života. Naděje, zklamání, lásku, zradu, sobectví, obětavost. To všechno také prožíváme, a proto se dokážeme s hrdiny knihy potkat a pochopit je. V tom vidím sílu té knihy.

Jaký je podle vás rozdíl mezi českým a zahraničním čtenářem?

Dost často jezdím představovat své knihy do zahraničí, takže vím, že čtenáři jsou v podstatě stejní. Jen je pro ně naše prostředí možná nevykolejší a zajímavější než pro naše čtenáře. A pro mě je důležité, že k mým knihám přistupují bez předsudků. Čtenáři u nás mají o mých knihách vytvořenou nějakou představu, což vyvolává očekávání. V zahraničí tomu tak není.

Jak vznikla myšlenka na váš nejnovější román? Bylo něco, co vás k němu konkrétně inspirovalo?

Čas vos je román o obyčejném životě. Hrdinové jsou dva – žena a muž. Na první pohled nemají mnoho společného – vlastně jsou úplně jiní. Společné mají jen to, že chtějí žít klidný a spokojený život. Jenomže ono to někdy není tak jednoduché, jak by se mohlo zdát, protože nikdo nežije ve vzduchoprázdnu a ovlivňují nás i skutky ostatních. Takže *Čas vos* je o hledání dobrého života. Myslela jsem si, že to je můj zatím nejpoklidnější román, ale

moje redaktorka mi po prvním přečtení napsala: „To je tedy dramatické!“ Rozhodnutí nechám na čtenářích.

Jaký máte vztah ke kritice? Ovlivňuje vás zpětná vazba čtenářů?

Ohlasy čtenářů jsou pro mě důležité, ale naučila jsem se kritiky a recenze nečíst. Jednak mohou být zraňující, protože každý autor se snaží odvést co nejlepší práci, pracuje na knize dlouhou dobu – já konkrétně dva roky – a pak si někdo sedne ke klávesnici a během chvilky napíše zlou a ničím neobohacující recenzi. I když jsou ohlasy na mé knihy většinou dobré, člověk si spíš zapamatuje ty špatné a přemýšlí nad nimi. Vyhýbám se ale i pochvalným recenzím, protože se nechci dostat do situace, kdy bych se snažila naplnit přání a očekávání čtenářů. I když vím, čím bych je potěšila nejvíce – kdybych psala neustále knihy typu *Hana* – což samozřejmě neudělám. Toto téma je pro mě vyčerpané.

Myslíte si, že literatura má moc ovlivnit společnost? Jaký dopad mohou mít historické romány na dnešní čtenáře?

Je stará známá věc, že historii musíme znát, abychom se vyhnuli opakování chyb. Ale dnes už máme spoustu jiných kanálů, jak si fakta připomínat. Přesto si myslím, že knihy a četba poskytují daleko hlubší a zapamatovatelnější zážitek, a proto stále mají své místo v naší kultuře. Ještě důležitější než připomínání minulosti je ale probouzení empatie. A to knihy umí.

Jak zvládáte období, kdy se vám třeba nedaří psát? Máte nějaký osvědčený způsob, jak přerokovat tvůrčí blok?

Zatím mě něco takového jako tvůrčí blok nepotkalo, ale samozřejmě se to může stát. Spíš jsem měla období, kdy se mi prostě psát nechtělo. Neměla jsem chuť dát své úsilí a myšlenky všanc lidem, kteří je špatně vyloží a zneužijí ke svému prospěchu a osobním útokům proti mně. Pro mě je při psaní důležitá určitá kontinuita a sebekázeň. Prostě sednout ke psaní, když máte čas, ne čekat na inspiraci. Ta pak při pohledu na papír nebo obrazovku prostě přijde sama.

Mgr. Olga Strnadová